

ภทพร ศรีโกตะเพชร,เมตตา สิริสุข และอุรารมย์ จันทมาลา. 2560. “การพัฒนาผลิตภัณฑ์
ของที่ระลึกจากมูลช้าง จังหวัดสุรินทร์” ใน วารสารวิถีสังคมมนุษย์. ปีที่ 5 ฉบับที่ 1
มกราคม - มิถุนายน. หน้า 113-134.

การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้าง จังหวัดสุรินทร์
The Development of design product from elephant
dung Surin Province

ภาพพร ศรีโกตะเพชร*

Patapon Srikotaphet

ดร.เมตตา สิริสุข**

Dr.Mateta Sirisuk

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. อุรารมย์ จันทมาลา***

Assist.Prof.Dr.Urarom Jantamala

* นิสิตปริญญาโท สาขาการวิจัยทางศิลปกรรมศาสตร์ คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

** อาจารย์ ดร., คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

*** ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร., คณะศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ 1) เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์จากมูลช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ 2) เพื่อศึกษากระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากมูลช้างในจังหวัดสุรินทร์ และ 3) เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้าง ตำบลตากกลาง อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ การดำเนินการวิจัยเก็บข้อมูลจากการศึกษาเอกสาร ตำรา และเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนามด้วยการสังเกต เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า ได้แก่ แบบสอบถามความต้องการของผู้บริโภค แบบสอบถามประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ และแบบสอบถามความพึงพอใจผลิตภัณฑ์ ต้นแบบสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระดาศมูลช้างในจังหวัดสุรินทร์ศึกษามา พบว่า เนื่องจากปัจจุบัน หมู่บ้านตากกลาง มีช้างประมาณ 200 เชือก นำมาเลี้ยงรวมกันปริมาณมากก่อให้เกิดปัญหา ด้านของเสียที่เกิดจากมูลช้าง ซึ่งมีปริมาณมากเฉลี่ยประมาณ 50 กิโลกรัมต่อเชือก หรือราวๆ 5-10 ตันต่อวัน หากทิ้งไว้ในพื้นที่หรือจัดเก็บไม่หมดทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมส่งผลกระทบต่อช้างและชุมชน เพื่อนำมูลช้างมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับโครงการ จึงนำม้ออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์ในรูปแบบของที่ระลึก ส่วนของการออกแบบผลิตภัณฑ์ได้นำหลักการมาใช้ในการออกแบบและร่างผลิตภัณฑ์ นำเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะเพื่อประเมินคุณภาพผลิตภัณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต้นแบบและเลือกผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 1 เปเปอร์มาเช่ช้างสีรุ้ง มุ่งเน้นสินค้าสำหรับเรื่องราวกิจกรรมความน่ารักของการแสดงช้างในหมู่บ้านตากกลาง จึงได้นำมาสู่การออกแบบตัวการ์ตูนช้างที่นำเอาลักษณะเฉพาะของช้างแสนรู้ โดยรูปแบบตัวการ์ตูนช้างนำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของประดับตกแต่งหรือตั้งโชว์หรือเป็นของฝากของที่ระลึกที่สุดเป็นกระดาศจากมูลช้างในรูปแบบเปเปอร์มาเช่ช้างแบบลอยตัวบรรจุเป็นชุด สำหรับความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบ พบว่า ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับการเป็นของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์ และผลิตภัณฑ์สามารถนำไปผลิตในเชิงธุรกิจได้ และผลิตภัณฑ์มีความสวยงามเป็นที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำความรู้ในเรื่องการผลิตผลิตภัณฑ์ดังกล่าว นำไปใช้เพื่อถ่ายทอดลงสู่โครงการคชอาณาจักรและสู่ชุมชนได้

คำสำคัญ : การพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก, มูลช้าง

Abstract

The purpose of this research is as follows 1) to study the products from elephant dung. The Ta klang District Kra Po Sub District, Surin province 2) to study the value-added process from elephant dung in Surin and 3) to develop a prototype of product recall from elephant dung Ta klang District Kra Po Sub District, Surin province. The research data from the study of textbooks and the field data was collected by observation, interview, the target of 100 people. Research instruments A rating scale questionnaire were collected by questionnaire and the needs of the consumers. Assessment questionnaire, product form. Prototype product and satisfaction questionnaire statistical analysis is percentage, mean, standard deviation.

The research results were as follow : Value-added process from elephant dung paper in Surin study found that due to the current village. There are elephants around 200 exposed rope. Brought together large quantities of causing trouble. The wastes from elephant dung. Which have a large quantity of average 50 kg per string, or about 5-10 tons per day. If left in the area or not all the storage environment affect the elephant and the community. The elephant dung to utilize and make money to the project. The design and development of products to create added value to the products in the form of a souvenir. Product design. The principles used in the design and body products. The art professionals to assess the product quality by experts to used to develop and improve the better. About the product prototype and choose the products formed a 1 papier-mache elephant rainbow. Focus on product for the activities of the elephant show in home cuteness. It has led to the design of cartoon characters to the characteristics of the elephant, elephant. The cartoon elephant leads to the product design of decorative or display or as a souvenir of deposited material is paper from elephant dung in. The satisfaction of the product model, it was found that the products are suitable for the souvenir Surin

province. Products can be applied to production and business. And the product is beautiful is interesting. Which was the knowledge production of such products. Used to transfer into the Elephant Kingdom project and to the community.

Keywords : Souvenir Product Development, Elephant dung

บทนำ

จังหวัดสุรินทร์ เป็นจังหวัดที่มีการเลี้ยงช้างมาก คนสุรินทร์เลี้ยงช้างเสมือนหนึ่งเป็นสมาชิกของครอบครัว มีวิถีชีวิต มีความผูกพันระหว่างคนกับช้าง ซึ่งแตกต่างจากการเลี้ยงช้างในจังหวัดอื่นๆ และเป็นที่ยึดกันโดยทั่วไป ช้างเป็นสัตว์ที่เป็นมงคล เจริญผลาด ชื่อสัตย์ อดทน กล้าหาญ ในอดีตช้างเคยเป็นพาหนะของพระมหากษัตริย์ในการทำศึกสงคราม ในปัจจุบันช้างเป็นสัตว์ที่ให้ประโยชน์ทางเศรษฐกิจ และการเจริญสัมพันธ์ไมตรีระหว่างประเทศ เป็นสัญลักษณ์ของประเทศ จนกระทั่งคณะรัฐมนตรีได้มีมติเมื่อปี พ.ศ. 2544 ให้ช้างที่เป็นสัญลักษณ์ประจำชาติไทยจังหวัดสุรินทร์ของนักท่องเที่ยวชาวไทย และชาวต่างประเทศในนาม “สุรินทร์เมืองช้าง” มีงานแสดงช้างเป็นประจำทุกปีของชาติ มีหมู่บ้านเลี้ยงช้างที่หมู่บ้านตากลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม ตั้งอยู่ใกล้ที่ราบริมฝั่งแม่น้ำมูล และแม่น้ำชี พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นป่าละเมาะสลับป่าโปร่ง เหมาะแก่การเลี้ยงช้าง และเป็นที่อาศัยของกลุ่มผู้เลี้ยงช้าง ในอาณาบริเวณเขตตำบลกระโพมีช้างรวมกันอยู่ประมาณ 300 เชือก จึงถือว่าเป็นหมู่บ้านที่เลี้ยงช้างที่ใหญ่ที่สุดในโลก (วิทยาลัยการอาชีพศีขรภูมิ, 2559)

ช้างเป็นสัตว์เลี้ยงลูกด้วยนมที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลก ในปัจจุบันมี 2 สายพันธุ์ คือ ช้างแอฟริกากับช้างเอเชีย ช้างไทยอยู่ในสายพันธุ์เอเชียมีคุณลักษณะพิเศษอันเป็นที่ยอมรับและยกย่องมานานว่า เป็นสายพันธุ์ที่แข็งแรงและเฉลียวฉลาดที่สุด (วาสนา กุลประสูติ, 2529) ในประเทศไทยเรามีทั้งช้างป่าและช้างบ้าน ช้างบ้านคือ ช้างป่าที่นำมาฝึกเลี้ยงไว้ใช้งานต่อมามีลูกหลานออกมามากมายจนกลายเป็นสัตว์เลี้ยง ช้างบ้านเป็นสัตว์ฉลาดสามารถฝึกให้เชื่อฟังแล้วนำไปใช้งานได้หลายอย่างในวัยสมบูรณ์ เช่น ใช้บรรทุกของและลากซุง ช้างมีกำลังมากสามารถขึ้นเขาได้เป็นสัตว์ชนิดเดียวที่ทำไม้ในป่าได้ (อานวย คอวนิช, 2521) นอกจากนี้คนไทยยังรู้จักช้างมานานแล้วในสมัยโบราณจะใช้ช้างในการทำสงครามโดย

แม่ทัพต้องชี้ข้างรบกันเรียกว่า “ชนข้าง” ซึ่งการชนข้างครั้งสำคัญและน่าจดจำที่สุด คือ การชนข้างระหว่างสมเด็จพระนเรศวรมหาราชของไทยกับพระมหาอุปราชาของพม่าในที่สุด สมเด็จพระนเรศวรมหาราชของไทยก็ชนะ (โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน, 2548)

ในสภาพธรรมชาติ ข้างถือเป็นสัตว์บก เป็นผู้ให้ร่มเงาแก่ป่าและสัตว์ใหญ่น้อยทั้งหลาย โดยข้างจะเป็นผู้เบิกทางภายในป่า และตั้งรังยอดไม้ ใบไม้ที่มีอยู่ในชั้นเรือนยอด ลงมาเป็นอาหารแก่ตัวเองและสัตว์ป่าอื่นๆ นอกจากนี้ข้างยังเป็นสัตว์กินมังสวิรัต ที่บริโภคอาหารจำพวกพืช ผัก และธัญญาหาร ในแต่ละวันด้วยปริมาณมาก ประมาณ 6-12 % ของน้ำหนักตัว และขับถ่ายออกมา 60% ของอาหารที่ได้รับประทานเข้าไป

โครงการคชอาณาจักร จังหวัดสุรินทร์ ดำเนินการโดยองค์การสวนสัตว์ในพระบรมราชูปถัมภ์ ตามนโยบายกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยแก้ปัญหาช้างเร่ร่อนให้กลับคืนถิ่น ณ หมู่บ้านข้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ มีเป้าหมายรับช้างเร่ร่อน 200 เชือก นำเข้าบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมผสมผสานกับการชมธรรมชาติของช้าง การนำช้างมาเลี้ยงรวมกันปริมาณมากย่อมก่อให้เกิดปัญหาตามมา โดยเฉพาะด้านของเสียที่เกิดจากมูลช้าง ซึ่งมีปริมาณมากเฉลี่ยประมาณ 50 กิโลกรัมต่อเชือก หรือราวๆ 5-10 ตันต่อวัน หากทิ้งไว้ในพื้นที่หรือจัดเก็บไม่หมดก็อาจทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมส่งผลกระทบต่อสุขภาพของช้างได้ ปัจจุบันปางช้างหลายแห่งได้มีการพัฒนาแปรรูปมูลช้างไปเป็นกระดาศมูลสาช้างผลิตเป็นสินค้าที่ระลึกจำหน่ายสร้างรายได้มากมาย นอกจากนี้ยังมีการนำมูลช้างไปผลิตเป็นก๊าซชีวภาพ พลังงานทดแทนที่มีมูลค่ามหาศาลได้ โรงงานแปรรูปและพลังงานทดแทนจะเป็นโครงการที่สร้างมูลค่าเพิ่มให้อย่างมาก และยังเป็นประโยชน์ในด้านการให้การศึกษาแก่นักเรียน เยาวชน และนักท่องเที่ยวที่สนใจอีกด้วย ผลลัพธ์จากกระดาศมูลช้างเป็นผลิตภัณฑ์ธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์ในแง่การลดของเสียสู่สิ่งแวดล้อม สร้างรายได้แก่โครงการและคนเลี้ยงช้างได้

มีการจัดตั้งโรงผลิตกระดาศจากมูลช้าง-พลังงานทดแทน สำนักสงฆ์ป่าอาเจียง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ เจ้าหน้าที่โครงการคชอาณาจักร จังหวัดสุรินทร์ และองค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ โดยในช่วงแรก คุณวันชัย ตันวัฒนะ ได้นำวิธีการและกระบวนการในการทำกระดาศมูลช้างมาเผยแพร่ และได้จัดฝึกอบรมการผลิตและแปรรูปกระดาศมูลช้าง ให้แก่ชาวบ้านและนักเรียน เยาวชนในพื้นที่ได้เรียนรู้กระบวนการผลิตกระดาศมูลช้างและการแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์

สินค้าของที่ระลึก วัสดุใช้สอย เครื่องใช้ในสำนักงาน เพื่อสร้างรายได้เสริมให้กับประชาชน รวมทั้งเจ้าของช้างและความรู้ช้างในท้องถิ่น เน้นตั้งแต่ขั้นตอนแรกจนถึงการผลิตเป็นกระดาษจากมูลช้างและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเพื่อจำหน่าย ซึ่งนอกจากการผลิตกระดาษจากมูลช้าง ชาวบ้านที่เข้ารับการอบรมได้เรียนรู้ รวมถึงการนำมูลช้างไปผลิตเป็นก๊าซชีวภาพพลังงานทดแทนที่มีค่ามหาศาลและได้เปรียบเรื่องของวัตถุดิบที่นำมาผลิตเป็นกระดาษ ดังนั้นจึงเป็นเป็นผลิตภัณฑ์ชาวบ้านในการสร้างรายได้เสริมจากการแปรรูปกระดาษมูลช้างเป็นสินค้าของที่ระลึกจำหน่ายให้กับประชาชนและนักท่องเที่ยว ซึ่งมีผลิตภัณฑ์หลายรูปแบบ โดยไม่มีกลิ่นเหม็น ประกอบด้วย สมุดบันทึก, กรอบรูป, กล่องใส่ปากกาดินสอ, ถุงกระดาษ, ที่คั่นหนังสือ และแผ่นกระดาษมีสีและไม่มีสี ซึ่งจะสามารถลดของเสียสู่สิ่งแวดล้อมได้เป็นอย่างดี ที่สำคัญยังเป็นทางเลือกในการสร้างรายได้ให้กับประชาชนและท้องถิ่นได้อีกด้วย

ตั้งแต่ปี 2548 โรงเรียนช้างบุญวิทยา บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอนาโพธิ์ จังหวัดสุรินทร์ มีการส่งเสริมให้นักเรียนผลิตกระดาษจากมูลช้าง และแปรรูปเป็นสินค้า โดยได้กำหนดเป็นโครงการและแผนการเรียนรู้ของนักเรียน จนสามารถแปรรูปกระดาษจากมูลช้างเป็นสินค้าของที่ระลึกที่มีความสวยงาม แต่ยังคงความต่อเนื่องในการส่งเสริมการผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมูลช้าง (พระครูสมุห์หาญ ปัญญาโร. 2559 : สัมภาษณ์) อีกทั้งในปัจจุบันพบว่าผลิตภัณฑ์แปรรูปจากมูลช้างที่ผลิตขึ้นขาดความหลากหลายและขาดช่องทางการตลาดของกลุ่ม ทำให้ไม่สามารถสร้างรายได้จากมูลช้างได้อย่างต่อเนื่องให้กับชุมชนได้ (คำแก้ว อินทร์สำราญ. 2559 : สัมภาษณ์) ผู้วิจัยมีภูมิลำเนาอยู่ในจังหวัดสุรินทร์ และตระหนักว่าโครงการคชอาณาจักร ยังคงทำหน้าที่เป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญในจังหวัดสุรินทร์ และเป็นแหล่งเลี้ยงช้างที่มีขนาดใหญ่ที่สุดในโลกที่ต้องแบกรับของเสียจากมูลช้างวันละหลายตัน หากมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์หรือนำมูลช้างไปใช้ประโยชน์อย่างต่อเนื่อง ก็จะเป็นการลดของเสียและเพิ่มรายได้ให้กับคนในชุมชนมากขึ้น

ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์สำคัญเพื่อสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้างให้มีความหลากหลาย โดยมุ่งศึกษาการกระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระดาษมูลช้าง ที่สอดคล้องการวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เหมาะสมต่อการสร้างรายได้ครัวเรือนตามศักยภาพและวัฒนธรรมท้องถิ่น ผสมผสานกับวิถีคิดรูปแบบการผลิตที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดที่มีนักท่องเที่ยวเป็นตัวแปรหลัก เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากกระดาษมูลช้างให้เป็นทางเลือก และมีราคาไม่สูงมาก มีตลาดรองรับสินค้าหลากหลาย

และกลไกตลาดเป็นส่วนสำคัญอีกประเด็นหนึ่งที่กลุ่มเป้าหมายต้องสามารถวิเคราะห์ได้ เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้เกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน งานวิจัยครั้งนี้จึงต้องมีกระบวนการวิจัยโดยนำหลักการทัศนศิลป์เข้ามาประยุกต์ใช้ เพื่อสร้างผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากกระดาษมูลช้างอย่างมีคุณค่าและศึกษารูปแบบการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกระดาษมูลช้างที่เหมาะสมกับบ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลิตภัณฑ์จากมูลช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์
2. เพื่อศึกษากระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากมูลช้างในจังหวัดสุรินทร์
3. เพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้าง บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

ขอบเขตการศึกษา

1. ด้านเนื้อหา ศึกษาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกในจังหวัดสุรินทร์ และหมู่บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์ และนำรูปแบบทฤษฎีทางศิลปะมาปรับใช้เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกให้หลากหลายและดียิ่งขึ้นเพื่อสร้างรายได้ สร้างสัญลักษณ์ของหมู่บ้านตากกลาง เพื่อได้มาซึ่งแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่เหมาะสมกับศักยภาพของประชาชนบ้านตากกลางในปัจจุบันและอนาคตที่ต้องเข้าสู่การแข่งขันในตลาดอาเซียน
2. ด้านพื้นที่ ศูนย์คชศึกษา บ้านตากกลาง ตำบลกระโพ อำเภอท่าตูม จังหวัดสุรินทร์

วิธีดำเนินการศึกษาวิจัย

1. การวิจัยเชิงเอกสาร (Documentary Research) ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้าเอกสาร หนังสือ บทความ รายงานการวิจัย วิทยานิพนธ์ที่เกี่ยวข้องกับช้างไทย วัสดุเทคโนโลยีด้านกระดาษ ผลิตภัณฑ์มูลช้างที่มีอยู่ในปัจจุบัน หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก หลักการตลาดในการเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลรวบรวมข้อมูลการสัมภาษณ์กลุ่มเป้าหมาย บริบทชุมชนบ้านตากกลาง กลุ่มอาชีพคนเลี้ยงช้าง ปริมาณมูลช้างกระบวนการผลิตกระดาษและผลผลิตจากมูลช้างต่อครั้ง การผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่มีอยู่ในชุมชน แนวโน้มความต้องการของตลาดต่อของที่ระลึกที่มีจำหน่ายให้กับนักท่องเที่ยว ความคุ้มค่าด้านเวลา ผลตอบแทน ต้นทุนการผลิต และรูปแบบเพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์จากกระดาษมูลช้าง

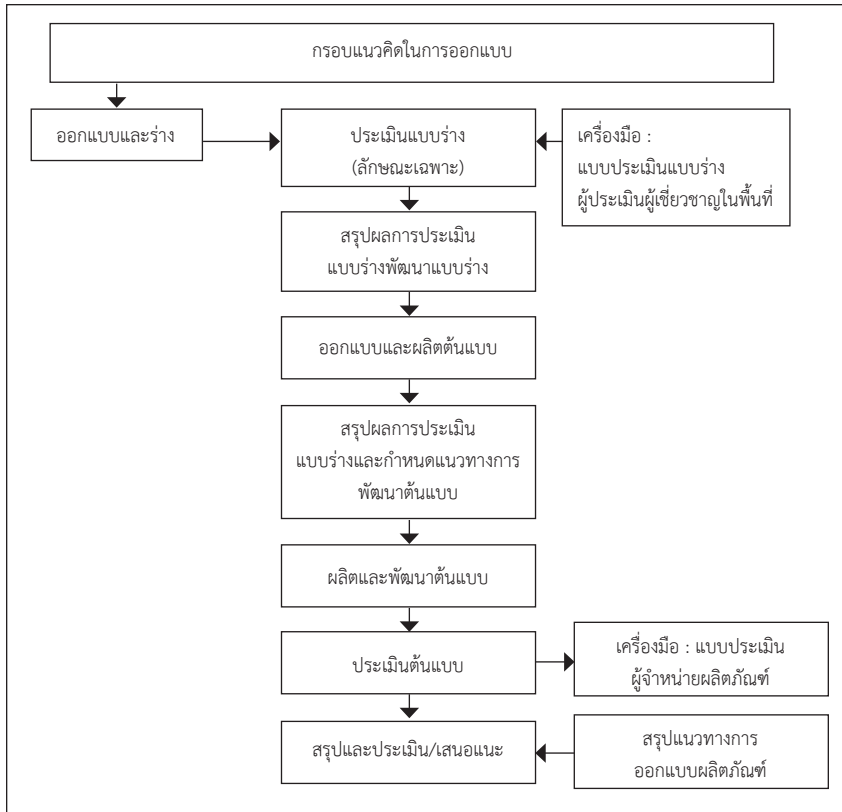
3. สรุปผลและนำเสนอผลการศึกษา ที่ได้จากการการศึกษาทั้งในเชิงเอกสาร และการสัมภาษณ์ และปฏิบัติการจริงในการทำผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก จากมูลช้าง สามารถอธิบายในมิติทางวัฒนธรรม เศรษฐกิจและทางเลือกที่อิงแนวคิดทฤษฎี เพื่อร่วมกันวิเคราะห์สังเคราะห์ค้นหาแนวทางการพัฒนาผลิตภัณฑ์จากมูลช้างที่เหมาะสมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

วิธีดำเนินการวิจัย

การออกแบบและพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์

1. ต้นแบบและการพัฒนาต้นแบบ

จากการวิเคราะห์แยกส่วนประกอบที่เป็นปัจจัยโดยรอบ ก่อนการออกแบบของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์ จนนำมาสู่การระบุความสัมพันธ์ของข้อมูล และสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการออกแบบของที่ระลึกได้จำนวน 3 กรอบแนวคิด โดยแต่ละกรอบแนวคิดนำเข้าสู่การออกแบบโดยอาศัยโครงสร้างการออกแบบ ดังภาพประกอบ

ภาพประกอบที่ 1 โครงสร้างการออกแบบและพัฒนาแบบ

แนวทางการออกแบบของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์

จากการศึกษาและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องทั้งหมดแล้วนำมาสู่การสร้างกรอบแนวทางการออกแบบของที่ระลึกที่สะท้อนถึงความต้องการความสนใจในด้านต่างๆ ของผู้บริโภค จากการศึกษาทั้งด้านเอกสารและลงภาคสนามเพื่อเป็นการสำรวจความสนใจของนักท่องเที่ยวโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ พบว่า นักท่องเที่ยวมีความสนใจการซื้อผลิตภัณฑ์ไปเป็นของที่ระลึก และต้องการเก็บไว้สะสม ซึ่งกลุ่มเป้าหมายมีจำนวนหลากหลายกลุ่ม ผู้วิจัยจึงได้แบ่งกรอบแนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกออกเป็น 3 กรอบ ดังนี้

กรอบแนวทางที่ 1 ออกแบบของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่ วัยทำงาน รูปแบบเป็นงานหัตถกรรมมีความสวยงามเรียบง่าย มีลักษณะเป็นของประดับตกแต่งและของใช้ เรื่องราวเฉพาะในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์ และยังคงคำนึงถึงรูปแบบและความสวยงามและ ความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ ราคาและความคงทน ความแปลกใหม่ ประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นเกณฑ์การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค

กรอบแนวทางที่ 2 ออกแบบของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นผู้ใหญ่ วัยทำงาน รูปแบบเป็นสินค้าหัตถอุตสาหกรรม มีลักษณะเป็นของใช้มีประโยชน์การใช้งาน จากแบบสอบถามความสนใจวัสดุ คือ ดินเผา ไม้ โลหะ วัสดุผสม ตามลำดับโดยอาศัยเรื่องราว และยังคงคำนึงถึงรูปแบบและความสวยงามและความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ ราคาและความคงทน ความแปลกใหม่ ประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นเกณฑ์การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค

กรอบแนวทางที่ 3 ออกแบบของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์ โดยมีกลุ่มเป้าหมายเป็นเด็กนักเรียน นักศึกษา รูปแบบเป็นชิ้นงานขนาดเล็ก สินค้ามีขนาดใหญ่ไม่เกิน 20 เซนติเมตร มีลักษณะเป็นของฝาก ของประดับตกแต่งและของใช้ขนาดเล็ก รูปแบบสินค้าเป็นงานสามารถผลิตซ้ำได้ คราวละมากๆ จากแบบสอบถามความสนใจวัสดุ คือ ผลิตภัณฑ์จากกระดาษมูลช้าง พลาสติก ดินเผา วัสดุผสม โดยอาศัยการคำนึงถึงรูปแบบและความสวยงามและความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่ ราคาและความงาม ความแปลกใหม่ ประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นเกณฑ์การตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค

ต้นแบบของที่ระลึกจากกระดาษมูลช้างจังหวัดสุรินทร์ จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการออกแบบของที่ระลึกข้างต้น นำมาสู่การออกแบบของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์ โดยการออกแบบในขั้นแรกนี้เป็นการออกแบบเพื่อระดมความคิดเพื่อเป็นการสร้างความหลากหลายของต้นแบบก่อนนำไปสู่ขั้นตอนการคัดเลือกโดยอาศัยผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่เป็นผู้ประเมินและคัดกรองต้นแบบที่สะท้อนถึงลักษณะเฉพาะสุรินทร์ ในการออกแบบมีต้นแบบ ดังภาพประกอบที่ 2

ภาพประกอบที่ 2 แบบร่างของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์

ผลการศึกษา

ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้าง เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพสามารถแก้ปัญหาของผลิตภัณฑ์ชุมชนได้ตามเป้าประสงค์ผู้วิจัยต้องทำการศึกษารูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก เพื่อนำมาเป็น แนวทางในการออกแบบพัฒนา จากนั้นทำการออกแบบรูปแบบผลิตภัณฑ์โดยจัดทำแบบร่างรูปแบบ ต่างๆ แล้วสร้างเครื่องมือ ประเมินผลและวิเคราะห์ผลจากแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญ เพื่อสรุปรูปแบบผลิตภัณฑ์ จากนั้นทำการสร้างเครื่องมือแบบสอบถามชุดที่ 4 โดยสอบถามความพึงพอใจในรูปแบบผลิตภัณฑ์เดิมและรูปแบบผลิตภัณฑ์ใหม่ โดยใช้กับกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้ผลิตผู้จำหน่ายและผู้บริโภค ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้าง จำนวน 100 คน แล้วนำมาวิเคราะห์ ข้อมูลและสรุปผล ดังนี้

1. กระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระดาศมูลช้างในจังหวัดสุรินทร์

กระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระดาศมูลช้างในจังหวัดสุรินทร์ ศึกษาพบว่า โดยเริ่มแรก หลวงพ่อหาญ เจ้าอาวาสวัดป่าอาเจียง ผู้ริเริ่มให้ความสนใจในการผลิตกระดาศมูลช้าง โดยนำภูมิปัญญาชาวบ้านในเรื่องการผลิตกระดาศจากเหื่อสับปะรดเพื่อนำมาผลิตกระดาศ ซึ่งช้างเป็นสัตว์ที่กินพืชและผลไม้ ได้แก่ กกล้วย อ้อย สับปะรด จึงมีแนวคิดว่าจะกินสับปะรดทำให้มีเส้นใย มีความคิดว่าจะนำมูลช้างมาทำกระดาศได้ เนื่องจากปัจจุบัน หมู่บ้านตากกลาง มีช้างประมาณ 200 เชือก นำมาเลี้ยงรวมกันปริมาณมากก่อให้เกิดปัญหา ด้านของเสียที่เกิดจากมูลช้าง ซึ่งมีปริมาณมากเฉลี่ยประมาณ 50 กิโลกรัมต่อเชือก หรือราวๆ 5-10 ตันต่อวัน หากทิ้งไว้ในพื้นที่หรือจัดเก็บไม่หมดทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมส่งผลกระทบต่อช้างและชุมชน หลังจากนั้นคุณวันชัย ต้นวันชนะ ผู้จัดการองค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เข้ามาสนับสนุนนำวิธีการและกระบวนการในการทำกระดาศมูลช้างมาเผยแพร่ และดำเนินการในรูปแบบ

โครงการคชอาณาจักร จังหวัดสุรินทร์ ได้ดำเนินการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์กระดาษจากมูลช้าง โดยนำมูลช้างในพื้นที่โครงการคชอาณาจักร จังหวัดสุรินทร์นำมาแปรรูปเพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในโครงการ โดยเริ่มต้นกระบวนการผลิตกระดาษมูลช้างโดยชาวบ้านต้นแบบ และเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน และนักท่องเที่ยวที่สนใจ และเป็นการส่งเสริมนโยบายองค์การสวนสัตว์โลกในการจัดการรายได้เพิ่มกับทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำมูลช้างมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับโครงการโดยการผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากกระดาษมูลช้าง สอดคล้องแนวคิดของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) การสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์มี 2 ด้าน คือ คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ (Product Value) หมายถึง คุณค่าที่มอบให้ลูกค้าอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ และรูปแบบของที่ระลึกที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม และคุณค่าด้านภาพลักษณ์ (Image Value) เป็นคุณค่าด้านความรู้สึกนึกคิดของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ และรูปแบบของที่ระลึก

2. ผลิตภัณฑ์จากกระดาษมูลช้าง

จากการศึกษาผลิตภัณฑ์กระดาษมูลช้างในจังหวัดสุรินทร์พบว่า กระดาษมูลช้างในจังหวัดสุรินทร์มีทั้งหมด 10 รูปแบบ ได้แก่ โปสการ์ด, กล่องใส่ของ, ประติมากรรมช้างขุนต่า, รูปปั้นช้าง, พัด, ชั้นวางของ 3 ระดับ, ที่คั่นหนังสือ, กรอบรูป และสมุดโน้ตดังต่อไปนี้

ภาพประกอบที่ 3 ผลิตภัณฑ์กระดาษมูลช้างที่พบในจังหวัดสุรินทร์

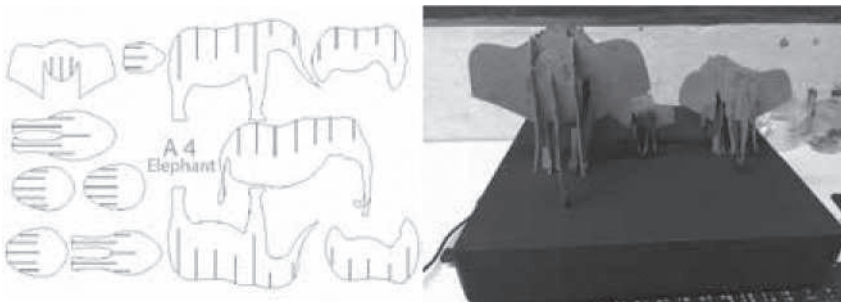
ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ได้รับการออกแบบ

รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ 1

รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ 2

รูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ 3

สรุปผลและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของผู้เชี่ยวชาญ ผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้าง จังหวัดสุรินทร์

หัวข้อการประเมิน	ประเมินความเหมาะสมด้านคุณภาพ (ผู้เชี่ยวชาญ)		
	รูปแบบที่ 1	รูปแบบที่ 2	รูปแบบที่ 3
1. ต้นแบบสามารถจำหน่ายได้	4.30	4.20	4.15
2. ต้นแบบเหมาะสมกับการเป็นของที่ระลึก จ.สุรินทร์	4.12	3.87	3.50
3. ประโยชน์ใช้สอยเหมาะสมกับการเป็นของที่ระลึก จ.สุรินทร์	4.45	4.15	3.70
ค่าเฉลี่ย	4.29	4.07	3.78

จากตารางที่ 1 พบว่า การประเมินความเหมาะสมด้านคุณภาพต้นแบบรูปแบบที่ 1 เป็นต้นแบบที่ผ่านการประเมินที่มีค่าคะแนนอยู่ในระดับ มากที่สุด ส่วนประกอบที่สามารถสื่อสารความเป็นเอกลักษณ์ที่สามารถใช้เป็นสิ่งสะท้อนถึงลักษณะเฉพาะของจังหวัดสุรินทร์ เพราะผลิตภัณฑ์มีความแปลกใหม่ และสามารถเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับแหล่งชุมชน ทั้งนี้ ผู้ผลิตได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อประกอบการพัฒนาต้นแบบของผลิตภัณฑ์ ดังนี้

1. ควรทำการผลิตต้นแบบให้มีความแข็งแรงและทนทานมากยิ่งขึ้น
2. ควรระวังเรื่องน้ำหนักเพราะส่งผลกระทบต่อภาระขนส่งของนักท่องเที่ยวต่างชาติ และมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของชาวต่างประเทศ ควรพัฒนาให้ผลิตภัณฑ์ความหลากหลาย
3. ชิ้นงานควรมีความชัดเจนของลวดลาย และสีสันท

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มตัวอย่าง ผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้าง จังหวัดสุรินทร์

คุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ด้านต่างๆ	ระดับความพึงพอใจ					
	รูปแบบที่ 1		รูปแบบที่ 2		รูปแบบที่ 3	
	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D	$\bar{x}$	S.D
1. ผลิตภัณฑ์มีความแปลกใหม่จากผลิตภัณฑ์ท้องตลาด	3.20	0.45	4.20	0.45	2.40	0.89
2. ผลิตภัณฑ์มีความสวยงามเป็นที่น่าสนใจ	4.00	.00	4.60	0.55	3.00	0.00
3. ผลิตภัณฑ์มีสีสันทันที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภค	3.40	0.55	4.40	0.55	4.00	0.00
4. ผลิตภัณฑ์มีลวดลายที่เหมาะสมกับกลุ่มผู้บริโภค	2.60	0.55	2.40	0.55	3.20	0.45
5. ผลิตภัณฑ์มีขนาดที่เหมาะสมกับการใช้งาน	4.20	0.45	4.20	0.45	3.00	0.00
6. ผลิตภัณฑ์สามารถแสดงลักษณะเฉพาะของจังหวัดสุรินทร์	5.00	0.00	3.20	0.45	2.40	0.89
7. ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับการเป็นผลิตภัณฑ์ในแหล่งท่องเที่ยว	4.40	0.55	4.00	0.00	3.00	0.00
8. ผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับการเป็นของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์	5.00	0.00	4.40	0.55	4.00	0.00
9. ผลิตภัณฑ์ใช้วัสดุที่มีความเหมาะสมกับการใช้งาน	4.60	0.55	4.00	0.55	3.20	0.45
10. ผลิตภัณฑ์มีความคงทนต่อการใช้งาน	4.50	0.55	4.00	0.00	2.00	0.50
11. ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่เหมาะสมต่อการขนย้าย	4.00	0.00	4.20	0.45	3.00	0.00
12. ผลิตภัณฑ์มีรูปแบบที่สะดวกต่อการดูแลรักษา	4.20	0.45	4.00	0.00	3.00	0.45
13. ผลิตภัณฑ์ใช้กระบวนการที่เหมาะสมในการผลิต	4.30	0.55	3.40	0.55	4.00	0.55
14. ผลิตภัณฑ์เหมาะสมต่อการส่งเสริมเป็นผลิตภัณฑ์ชุมชน	4.60	0.45	4.00	0.40	4.60	0.55
15. ผลิตภัณฑ์สามารถนำไปผลิตในเชิงธุรกิจได้	3.60	0.05	4.00	0.55	4.20	0.89
รวม	4.11	0.34	3.63	0.45	3.50	0.27

จากตารางที่ 2 พบว่า รูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้าง รูปแบบที่ 1 มีความพึงพอใจโดยรวมโดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญ มากกว่ารูปแบบที่ 1 และรูปแบบที่ 2

ดังนั้น สรุปผลการประเมินรูปแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกมูลช้างจังหวัดสุรินทร์ พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความพึงพอใจในรูปแบบของที่ระลึกรูปแบบเปเปอร์มาเช่ช้างสีรุ้ง ภายใต้การออกแบบมุ่งเน้นสินค้าสำหรับเรื่องราวกิจกรรมความน่ารักของการแสดงช้างในหมู่บ้านตากกลาง จึงได้นำมาสู่การออกแบบตัวการ์ตูนช้างที่นำเอาลักษณะเฉพาะของช้าง เสโนรู้ โดยรูปแบบตัวการ์ตูนช้างนำไปสู่การออกแบบผลิตภัณฑ์ของประดับตกแต่งหรือตั้งโชว์หรือเป็นของฝากของที่ระลึกที่สุดเป็นกระดาดจากมูลช้างในรูปแบบเปเปอร์มาเช่ช้างแบบลอยตัวบรรจุเป็นชุด

อภิปรายผล

จากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลผลิตภัณฑ์จากกระดาดมูลช้าง โดยกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ และแบบสอบถาม เพื่อต้องการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์โดยใช้หลักการสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากมูลช้างจังหวัดสุรินทร์ และผู้บริโภคมีความต้องการผลิตภัณฑ์อย่างไร และสามารถผลิตผลิตภัณฑ์ต้นแบบได้ตรงความต้องการของผู้บริโภคได้ ซึ่งกระบวนการผลิตปัจจัยแวดล้อมต่างๆ ยังนำไปสู่แนวทางการออกแบบ ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์ ซึ่งเดิมสินค้าของที่ระลึกจากกระดาดมูลช้างเดิมในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์นั้น มีรูปแบบที่สอดคล้องกับวัสดุ และกระบวนการผลิต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าหัตถกรรม เป็นชิ้นงานที่มีความประณีต เรียบง่าย สามารถนำวัสดุ และกระบวนการผลิต แต่มีการประยุกต์ เป็นชิ้นงานที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน เช่น สมุดโน้ต กรอบรูป เป็นต้น แต่เนื่องจากมีปริมาณน้อยและรูปแบบไม่มีความหลากหลาย ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญดังกล่าว จึงได้สัมภาษณ์ผู้ที่เกี่ยวข้องและสำรวจข้อมูลผู้บริโภคถึงความต้องการของผู้บริโภค เพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์ตรงตามกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 100 คน แบ่งเป็นคนในท้องถิ่นจังหวัดสุรินทร์ จำนวน 50 คน และเป็นนักท่องเที่ยวต่างถิ่น จำนวน 50 คน พบว่า ต้องการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อนำไปเป็นของฝาก เป็นลำดับแรก ลำดับรองลงมาคือ นำไปใช้เอง และเก็บสะสม และต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีรูปแบบที่มีความสวยงาม สามารถนำไปเป็นของที่ระลึกได้หลังจากนั้นผู้วิจัย ได้ศึกษาเรื่องการออกแบบผลิตภัณฑ์ ได้นำหลักการมาใช้ในการออกแบบและร่างผลิตภัณฑ์ สรุปผลการประเมินแบบร่างมาพัฒนาแบบร่างและออกแบบผลิตภัณฑ์ต้นแบบ หลังจากนั้นนำเสนอผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะเพื่อประเมิน

คุณภาพผลิตภัณฑ์โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อนำมาพัฒนาและปรับปรุงให้ดียิ่งขึ้น เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ต้นแบบและเลือกผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 1 และนำผลิตภัณฑ์ต้นแบบนำเสนอผู้ผลิตเพื่อประเมินคุณภาพของผลิตภัณฑ์ ผู้ผลิตเลือกผลิตภัณฑ์รูปแบบที่ 1 และนำแบบประเมินความพึงพอใจของผลิตภัณฑ์ต้นแบบไปประเมินกับกลุ่มเป้าหมาย พบว่าผลิตภัณฑ์มีความเหมาะสมกับการเป็นของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์ และผลิตภัณฑ์สามารถนำไปผลิตในเชิงธุรกิจได้ และผลิตภัณฑ์มีความสวยงามเป็นที่น่าสนใจ ซึ่งผู้วิจัยได้นำความรู้ในเรื่องการผลิตผลิตภัณฑ์ดังกล่าว นำไปใช้เพื่อถ่ายทอดลงสู่โครงการคชอาณาจักรและชุมชนได้

ตอนที่ 1 กระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากมูลช้างในจังหวัดสุรินทร์

กระบวนการสร้างมูลค่าเพิ่มจากกระดาศมูลช้างในจังหวัดสุรินทร์ ศึกษาพบว่า เนื่องจากปัจจุบัน หมู่บ้านตากกลาง มีช้างประมาณ 200 เชือก นำมาเลี้ยงรวมกันปริมาณมากก่อให้เกิดปัญหา ด้านของเสียที่เกิดจากมูลช้าง ซึ่งมีปริมาณมากเฉลี่ยประมาณ 50 กิโลกรัมต่อเชือก หรือราวๆ 5-10 ตันต่อวัน หากทิ้งไว้ในพื้นที่หรือจัดเก็บไม่หมดทำให้เกิดปัญหาสภาพแวดล้อมส่งผลกระทบต่อช้างและชุมชน โดยเริ่มแรก หลวงพ่อหาญ เจ้าอาวาสวัดป่าอากะเจียง ผู้ริเริ่มให้ความสนใจในการผลิตกระดาศมูลช้าง และคุณวันชัย ต้นวันชนะ ผู้จัดการองค์การสวนสัตว์แห่งประเทศไทย ในพระบรมราชูปถัมภ์ ได้เข้ามาสนับสนุนนำวิธีการและกระบวนการในการทำกระดาศมูลช้างมาเผยแพร่ และดำเนินการในรูปแบบโครงการคชอาณาจักร จังหวัดสุรินทร์ ได้ดำเนินการผลิตและแปรรูปผลิตภัณฑ์กระดาศจากมูลช้าง โดยนำมูลช้างในพื้นที่โครงการคชอาณาจักร จังหวัดสุรินทร์นำมาแปรรูปเพื่อลดปัญหาสิ่งแวดล้อมภายในโครงการและเป็นแหล่งเรียนรู้ให้กับนักเรียน และนักท่องเที่ยวที่สนใจ และเป็นการส่งเสริมนโยบายองค์การสวนสัตว์โลกในการจัดหารายได้ให้กับทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อนำมูลช้างมาใช้ให้เกิดประโยชน์และสร้างรายได้ให้กับโครงการสอดคล้องแนวคิดของศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) การสร้างคุณค่าของผลิตภัณฑ์ มี 2 ด้าน คือ คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ (Product Value) หมายถึง คุณค่าที่มอบให้ลูกค้าอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ และรูปแบบของที่ระลึกที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม และคุณค่าด้านภาพลักษณ์ (Image Value) เป็นคุณค่าด้านความรู้สึกนึกคิดของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ และรูปแบบของที่ระลึก

ตอนที่ 2 ศึกษาผลิตภัณฑ์จากมูลช้าง

ผลิตภัณฑ์ต้นแบบจากกระดาศมูลช้างในจังหวัดสุรินทร์ พบว่า สินค้าของที่ระลึก

จากกระดาดมูลช้างเดิมในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์นั้น มีรูปแบบที่สอดคล้องกับวัสดุ และ กระบวนการผลิต ซึ่งส่วนใหญ่เป็นสินค้าหัตถกรรม เป็นชิ้นงานที่มีความประณีต เรียบง่าย สามารถนำวัสดุและกระบวนการผลิต ชิ้นงานที่มีความประณีตคล้ายกับงานหัตถกรรม แต่ มีการประยุกต์ เป็นชิ้นงานที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวัน เช่น สมุดโน้ต กรอบรูป เป็นต้น เป็นสินค้าที่มีความเรียบง่าย สามารถผลิตได้ จากการศึกษาเอกสารและลงพื้นที่ภาคสนาม ใช้แบบสอบถาม แบบบันทึก สัมภาษณ์ และแบบบันทึกการสังเกตการณ์ พบว่า ของที่ระลึกในพื้นที่จังหวัดสุรินทร์มีน้อย มีผู้สนใจในผลิตภัณฑ์ ในการศึกษาวัสดุที่ได้รับการนำมาประกอบสร้างของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์นั้น เป็นไปเพื่อการเรียนรู้กลุ่มผู้บริโภคให้ความสนใจในการผลิตสินค้าของที่ระลึกจากกระดาดมูลช้าง และยังนำไปสู่แนวทางการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจังหวัดสุรินทร์อีกช่องทางหนึ่ง

ตอนที่ 3 การศึกษาเพื่อพัฒนาต้นแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากกระดาดมูลช้างจังหวัดสุรินทร์ โดยผู้วิจัยได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน

1. หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์

การออกแบบผลิตภัณฑ์กระดาดจากมูลช้าง ใช้หลักการออกแบบเป็นหลักการแปรค่าทางการออกแบบผลิตภัณฑ์จากเดิม เป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับผลิตภัณฑ์และการออกแบบการเพิ่มมูลค่านั้นตั้งอยู่บนหลักการ ซึ่งสอดคล้องกับ หลักการออกแบบผลิตภัณฑ์ของธีระชัย สุขสด (2554) กล่าวว่า หลักการ 9 ข้อในการออกแบบที่ดีประกอบด้วย หน้าที่ ใช้สอย ความปลอดภัย ความแข็งแรง ความสะดวกสบายในการใช้ ความสวยงาม ราคาพอสมควร ซ่อมแซมง่าย วัสดุและการผลิต การขนส่ง หลักการออกแบบนี้ถูกนำมาเป็นเกณฑ์ในการออกแบบร่าง พัฒนาร่าง ของที่ระลึกจากกระดาดมูลช้าง ที่หลักการอีกประการหนึ่งคือ ความเป็นของที่ระลึกต้องสะท้อน เมื่อออกแบบมาแล้วต้องสะท้อนและทำให้ผู้รับประหลินึกถึงหมู่บ้านช้าง ซึ่งมีความสอดคล้องกับ คณะกรรมการกลุ่มชุดวิชาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน (2551) ประเสริฐ ศิลปะวัฒนา (2531) ไศลเพชร ศรีสุวรรณ (ม.ป.ป.) ที่กล่าวว่า ผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่ผลิตขึ้นเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ที่ต้องเป็นสิ่งเตือนความทรงจำให้ระลึกถึงบุคคล เหตุการณ์ สถานที่ หรือในงานเทศกาลต่างๆ ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าของที่ระลึกจากกระดาดมูลช้าง สามารถสะท้อนความเป็นหมู่บ้านช้าง

2. กลุ่มมีการสร้างต้นแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาดมูลช้าง ทำให้โครงการราชอาณาจักร มีการสร้างสรรค์ให้คุณค่าด้วยการเลือกใช้วัสดุเช่นเดิม แต่เป็นการสร้างมูลค่าเพิ่ม นอกจากนั้นยังเป็นการเผยแพร่ความรู้ให้แก่นักท่องเที่ยว ชุมชน และนักศึกษา เพื่อ

เป็นต้นแบบในการผลิตภัณฑ์ชิ้นใหม่ เช่น นำมาเป็นเปเปอร์มาเช่ข้างสีรุ้ง ภายใต้การออกแบบมุ่งเน้นสินค้าสำหรับเรื่องราวกิจกรรมความน่ารักของการแสดงช้างในหมู่บ้านตากวางตัวจิกซอร์ นำมาเป็นของที่ระลึกเพิ่มมูลค่าด้วยการใส่กรอบกระจก สอดคล้องกับงานวิจัยแนวคิดคุณค่ารวมสำหรับลูกค้าของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2541) จาก 2 ด้าน คือ คุณค่าด้านผลิตภัณฑ์ (Product Value) หมายถึง คุณค่าที่มอบให้ลูกค้าอันเกิดจากผลิตภัณฑ์ และรูปแบบของที่ระลึกที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสม และคุณค่าด้านภาพลักษณ์ (Image Value) เป็นคุณค่าด้านความรู้สึกนึกคิดของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ และรูปแบบของที่ระลึก

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากกระดาดมูลช้าง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้ และเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาดมูลช้าง สำหรับโครงการราชอาณาจักร
2. การนำผลงานวิจัยไปเป็นแนวทางในการออกแบบผลิตภัณฑ์สำหรับลูกค้ากลุ่มผลิตจากกระดาดมูลช้าง การนำเสนอภาพลักษณ์ที่สะท้อนถึงลักษณะที่เป็นเอกลักษณ์ได้อย่างชัดเจนที่สุด
3. การนำผลการวิจัยไปใช้ในแนวทางออกแบบผลิตภัณฑ์จากกระดาดมูลช้าง สำหรับโครงการราชอาณาจักร เพื่อเป็นต้นแบบในการผลิตผลิตภัณฑ์ ตลอดจนสามารถนำองค์ความรู้ไปถ่ายทอดให้แก่นักท่องเที่ยว ชุมชน และนักเรียน เพื่อก่อให้เกิดการสร้างมูลค่าเพิ่มของผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยต่อไป

บทบาทหน้าที่ของผลิตภัณฑ์ทั้งในด้านคุณลักษณะด้านต่างๆ ของผลิตภัณฑ์สามารถเปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายและกระแสของเทคโนโลยี

1. การใช้ผลิตภัณฑ์เพื่อเป็นเครื่องมือในการจำหน่ายสินค้า จำเป็นต้องศึกษาการเปลี่ยนแปลงและปัจจัยที่เกี่ยวข้องอยู่เสมอ เพราะหน้าที่สำคัญของผลิตภัณฑ์คือการโน้มน้าวกลุ่มเป้าหมายให้เกิดการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ได้อย่างรวดเร็วและไม่ลังเล

2. ผลงานวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้ได้เฉพาะพื้นที่หนึ่ง ในช่วงเวลาหนึ่ง เท่านั้น ในการศึกษาเชิงลึกของแต่ละปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบผลิตภัณฑ์ของแต่ละพื้นที่ เช่น ศิลปวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ที่น่าสนใจแตกต่างกันออกไป

3. การออกแบบผลิตภัณฑ์ เนื่องจากผลิตภัณฑ์จากกระดาษมูลช้างทำให้ตัวผลิตภัณฑ์ต้นแบบไม่ค่อยมีความแข็งแรง ควรทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบให้เป็นแบบ 3 มิติ เปเปอร์มาเช่ อาจจะมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีความเหมาะสมมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- คณะกรรมการกลุ่มผลิตชุดวิชาการพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน. (2551). **การพัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชน**. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัย.
- คำแก้ว อินทร์สำราญ. (ผู้ให้สัมภาษณ์). ภัทพร ศรีโกตะเพชร (ผู้สัมภาษณ์). (วันที่ 12 ธันวาคม 2559).
- โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. (2548). **สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชนฯ ฉบับเสริมการเรียนรู้ เล่ม1/โครงการสารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน**. สารานุกรมไทยสำหรับเยาวชน. กรุงเทพฯ.
- ธีระชัย สุขสด. (2544). **การออกแบบผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์.
- ประเสริฐ ศิลปะวัฒนา. (2531). **ของที่ระลึก**. กรุงเทพฯ : โอเดียนสโตร์,
- พระครูสมุห์หาญ ปัญญาธโร. (ผู้ให้สัมภาษณ์). ภัทพร ศรีโกตะเพชร (ผู้สัมภาษณ์). (วันที่ 12 ธันวาคม 2559).
- วาสนา กุลประสูติ. **ในพรางพรายของสายฝนในเขาใหญ่**. อนุสาร อ.ส.ท. 27,1 (สิงหาคม 2529). หน้า 70-84. 2529.
- วิทยาลัยการอาชีพศีขรภูมิ. **ข้อมูลจังหวัดสุรินทร์**. <http://spicc.ac.th/home/data9/provinceL.php>. (15 ธันวาคม 2559)
- ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ. (2541). **การวิจัยธุรกิจ**. กรุงเทพมหานคร : เพชรจรัสแสงแห่งโลก ธุรกิจ.
- ไศลเพชร ศรีสุวรรณ. (ม.ป.ป.). **ของขวัญของที่ระลึก**. กรุงเทพฯ : ม.ป.พ.
- อำนาจ คอวนิช. (2521). **ธรรมชาติเจ้าเอย**. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.